

יתבוננו נא המורים בעם ויגלו הקלון הזה
ברבים כדי למנוע את בני ישראל מלהוציא לעז על
כל הדורות שעברו וגם כדי שלא להרבות בחבילה
בכדי, ותבוא עליהם ברכות כל טוב.

ג

בדבר מדפיסי ספרים בימינו אלה

הגאון המחבר כלל במדות „נצח והוד“ את
הענין הנכבד של הזמנת ספרים ללומדי תורה, והנה
מקום אתי פה להעיר בענין זה על דבר עתי, מחלה
ממארת שנתפשטה לדאבוננו בימינו אלה אחורי בית
המדרש, היא מחלת „הדרוקין“ בלע”ז, כלומר מוציאי
ומדפיסי ספרים קדמונים, שהיו תמיד לברכה בקרב
הארץ, בעבדם את מלאכתם באמונה, להחיות רוח
נרדמים ולדובב שפתי ישנים, לתקן טעויות הנושנים,
לשרש חרולים ולנכש קמשונים, לברר על ידי בקיאים
בחסירות ויתירות ולפשט את הדברים כשמלה, כדי
לזכות בהם את הרבים הצמאים לדבר ה’, ישתו ענוים
ויריון מיינה של תורה בכלים חדשים שלא שבעתן
העין מרוב עונג ושמחה, לפי הטעם ורוח הזמן המשתנה.
אכן חדשים מקרוב באו זרים — זדים ויחללו

את מלאכתם, ויעשו מלאכת ה' רמיה, תחלתם מאונס
 בימי זעם וחוסר, ממצור ומצוק המלחמה, וסופם ברצון
 ופשיעה, כהני עכברי רשיעי, לצלם דמות תבנית
 ספרים מדפוסים שונים ישנים ומקולקלים, על כל
 שבשתא דעל בינייהו, ועוד הוסיפו סרה להדפיס על
 נייר סמרטוטי, שבין לילה פניו משתנות ככרום-זלות
 ומשחיר פניו בפני לומדיו, ואינו מגיע לחצי „הזמן“
 עד שנעשה גזרים גזרים. אוי לאותה בושא, אוי לאותה
 כלימה בפני רבותינו הקדושים מחברי הספרים. כי
 השוחד, של פריטי דספרי הילן, יעור — פשוטו
 כמשמעו — עיני חכמים, שמוכרחים ללמוד בספרים
 האלה, ואפילו המסתכל בקסת הספר כזה עיניו כהות.
 תא חזי, מה שכתב בזה אותו גאון וצדיק, אשר
 מפיו אנו חיים, ר' עקיבא איגר ז"ל לבנו הגאון ר'
 שלמה, בזמן הדפסת ספר התשובות שלו: „אבקשך
 בני ידידי לפקוח עין על זה שיהיה נדפס על נייר
 יפה, דיו שחור ואותיות נאותות, כי לדעתי הנפש
 מתפעלת, והדעת מתרוחת, והכונה
 מתעוררת מתוך הלימוד בספר נאה ומהודר, והיפוך
 בהפוכו אם הכתב מטושטש. והוא כמעט בדרך מה
 שאמרו ז"ל: כל הקורא בלא נעימה — — עליו הכתוב

אומר: „וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם“ — יחזקאל כ:כה, מגילה לב. (מכתבו באדר תקצד, בהקדמת הספר).

מי שזכה להכיר קצת את הגאון הזה מתוך כתביו ולדעת „כמה קצרן הוא“ ואיך דקדק בכל מלה ומלה שכתב, יבין כמה העריך והחשיב ענין זה עד שהרבה עליו בדברים כל כך.

אכן מה עשו בעלי „מזכי את הרבים“, הלצים החדשים, הני „שידי דיהודאי“ דנפיש מנן; היינו שפרים ורבים ומתגדלים על ידי חובשי בית המדרש ודוחקי דכלה, — הם גונבים את ה„לא תגנב“ מן הלוחות ועשו אפילו את דברי ר' עקיבא איגר פלסטר והדפיסו גם את ספריו באופן המגואל שלהם. אוי לעינים שכך רואות ואבוי להמדפיסים — המזלזלים האלה, הפוסעים על ראשי עם קדוש בפסיעה גסה שלהם, שנוטלת מאור עיניו של אדם, שהם רכושו וחיוו ובלעדם נחשב כמת ר"ל, והרי הם מטילים מום בקדשים, בתלמידי חכמים שהם „עיני העדה“, ושלוחי דרחמנא שצריכים להיות חוזיו וצופיו. גם ידוע דעת הרא"ש ז"ל, ופסקו הטור ושו"ע בסימן ער כדבריו, שבזמננו שאנו לומדים את התורה

מתוך ספרים הנדפסים, "מצות עשה על כל ישראל — — לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם להגות בהן הוא ובניו". ולא מיבעי לשיטת הפרישה שעכשיו כל המצוה היא רק באילו ולא בספר תורה, "דזיל בתר טעמא, דהא הש"י צוה עלינו לכתוב ספר תורה כדי ללמוד מתוכה, נמצא שבדורות הללו שאין לומדים מתוכה, ליכא בהן מצות עשה", אלא אפילו לשיטת מרן הב"י שהרא"ש בא להוסיף שגם בשאר ספרים מקיימים את המצוה, ועדיפי יותר מלכתוב ספר תורה ולהניחה בבית הכנסת, אבל פשיטא שבכתיבת ספר תורה לקרוא בו הוא ובניו, גם האידנא זה עיקר קיום מצות עשה. על כל פנים נכללים כל ספרי הש"ס ומפרשיהם, לגבי דיני קנייתם ואיסור מכירתם במצות עשה של כתיבת ספר תורה.

לפי זה קרוב לומר שהגם שאין בהם דין קדושת ספר תורה, אכן ודאי יש להם חשיבותה של ספר תורה וגם אופן הדפסתם נגעי ביקרא דאורייתא "וכתבתם — שתהא כתיבה תמה" (שבת קג:), "ויכתוב כתיבה נאה ומישרת משום "זה אלי ואנוהו" — התנאה לפניו במצות — — ספר תורה נאה בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלב לר נאה"

(שם קלג:). גם לענין ספר שאינו מוגה, שאסור לשהותו (כתובות יט:) כתב מרן בבית יוסף וכן פסק הרמ"א בסימן רעט, בשם רבינו ירוחם שהוא הוא הדין „לגמרות ופירוש ים ולשאר ספרים שצריכים לפרש דיני התורה ומצוותיה“.

והמשכילים להסיר את המכשול הזה, יזהירו כזוהר הרקיע, ומצדיקי הרבים, להדפיס ולהפיץ ספרים יפים ומהודרים — ^{אוצרות התורה} ^{אוצרות השו"ת} ככוכבים! ילכו רבים וכן שלמים לאורם, ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, ליהודים היתה אורה — זו תורה, הרואה אומר: „ברקאי“, ויברכום על האור, ותבוא עליהם ברכות יוצר המאורות.